

ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Ткаченко Н.К.

студентка,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЛІЦЕНЗІЙНИХ ДОГОВОРІВ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Ліцензійний договір є одним із договорів щодо розпорядження майновими правами, який останніми роками набув широкого використання. Це достатньо усталена договірна конструкція, яка вже протягом тривалого періоду застосовується на практиці, проте її законодавче врегулювання не можна визнати достатнім, оскільки воно має фрагментарний, суперечливий характер, що породжує труднощі в правозастосовній практиці.

Даній проблематиці у своїх працях присвячені дослідження: П.М. Цибульова, Д.В. Бобрової, О.В. Дзери, А.С. Довгерта, Н.С. Кузнецової, І.М. Кучеренко, В.В. Луця, Н.М. Мироненко, О.В. Київця, Р.А. Калюжного, В.О. Глушкова, І.М. Кучеренка, В.М. Никифорака, О.А. Підпригори, О.О. Підпригори, О.А. Пушкіна, В.І. Семчика, Н.А. Саніахметової, Є.О. Харитонова, Я.М. Шевченка, З.В. Завальної та інших.

У наукових дослідженнях цивілістами були розроблені загальні теоретичні питання щодо ліцензійних договорів, тоді як безпосередньо визначенню істотних умов, змісту ліцензійного договору та практичним моментам його застосування в Україні – належної уваги не приділялось.

Ліцензійний договір – це цивільно-правовий договір, згідно з яким одна сторона – ліцензіар – на оплатній основі надає іншій стороні договору – ліцензіату – право на використання об'єктів промислової власності. Результатом укладання та реєстрації ліцензійного договору в Державному департаменті інтелектуальної власності, який функціонує при Міністерстві освіти і науки України, є видача ліцензії. Ліцензія – це дозвіл на використання винаходу або іншого технічного досягнення, який надається на основі ліцензійного договору або судового чи адміністративного рішення компетентного державного органу [17].

Особливостями об'єктів, права на використання яких передаються згідно з ліцензійними договорами, є:

- новизна, що означає їх первинне розроблення, винахід;
- офіційне визнання та закріплення, тобто їх власник (ліцензіар) повинен мати на них виключне право власності, а саме – право володіння, користування та розпорядження [18, с. 998-1002].

Чинне законодавство України досить детально регламентує питання укладання та виконання ліцензійних договорів на такі об'єкти промислової власності:

- винаходи та корисні моделі – ЗУ «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» (пункти 2, 7 ст. 28) [5], Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Інструкції про надання, розгляд, публікацію та внесення до реєстру відомостей про передачу прав власності на винахід (корисну модель) та видачу ліцензії на використання винаходу (корисної моделі)» від 16 липня 2001 р. № 521;

- сорти рослин – ЗУ «Про охорону прав на сорти рослин» (ст. 4, п. 3 ст. 9) [8], Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Інструкції про розгляд та реєстрацію договору про передачу права на патент на сорт та ліцензійного договору про використання сорту» від 16 січня 2002 р. № 24 [14];

- знаки (міжнародні знаки) для товарів і послуг (далі – товарні знаки) – ЗУ «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15 грудня 1993 р. № 3689-12 [7], Інструкція про подання, розгляд, публікацію та внесення до реєстру відомостей про передачу права власності на знак для товарів і послуг та видачу ліцензії на використання знака (міжнародного знака) для товарів і послуг, затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 3 серпня 2001 р. № 576 [17].

Окрім зазначених вище до законодавчих актів з питань укладення ліцензійних договорів про передачу прав на використання товарних знаків національне законодавство включає й міжнародні договори та конвенції.

Серед основних міжнародних правових актів, які регулюють відносини у даній сфері, можна назвати Договір про закони щодо товарних знаків від 27 жовтня 1994 р. (чинний на території України з 1 серпня 1996 р.) [9]; Договір про патентне право [10]; Договір про патентну кооперацію від 1970 р. [11], Лісабонську угоду про охорону назви місця походження товарів та їх міжнародну реєстрацію 1958 р. [12]; Міжнародну конвенцію з охорони нових сортів рослин [13]; Мадридську угоду про міжнародну реєстрацію знаків від 14 квітня 1891 р. (Україна є її учасницею з 25 грудня 1991 р.) та Протокол до неї від 28 червня 1989 р. (ратифікований Україною 29 грудня 2000 р.) [14]; Паризьку конвенцію про охорону промислової власності від 20 березня 1883 р. (ратифіковану Україною 17 листопада 1999 р.) [15].

Ліцензійний договір вважають укладеним, якщо сторони дійшли згоди щодо всіх істотних умов (тобто тих умов, які закон визнає істотними або які необхідні для договорів даного виду).

На думку автора, в Україні внутрішній ринок ліцензій лише формується, проте він має великі перспективи і за правильної державної політики може бути дуже ефективним.

Цілком очевидно, що задачу розвитку провідних галузей виробництва і піднесення економіки країни практично неможливо вирішити без активного виходу вітчизняних підприємців на світовий ринок ліцензій. Україна, яка прагне увійти до світового ринку, повинна мати власний юридичний інструментарій і правовий механізм, що відповідають світовій практиці.

На жаль, можа констатувати, що таких апробованих атрибутів міжнародної торгівлі ліцензіями Україна ще не має. А це, у свою чергу, зумовлює велику ймовірність продажу за безцінь перспективних розробок, безповоротної втрати Україною ноу-хау, які мають неабияку цінність.

У сформованих правових умовах основні положення ліцензійних договорів визначаються не стільки законодавчими актами, скільки ситуацією й умовами купівлі-продажу, про які учасники ліцензійних договорів домовляються між собою.

Ці умови потребують оволодіння патентно-ліцензійною наукою і навичками ліцензійної торгівлі широким колом керівників фірм, підприємців, розробників нової техніки, комерсантів. Це питання таке важливе, що державним структурам, які зацікавлені у розвитку економіки і несуть відповідальність за збереження національних цінностей, варто негайно зайнятися його вирішенням.

Завдання практичної реалізації економічних і правових потенційних переваг ліцензійної торгівлі для вітчизняних підприємців та забезпечення максимальної ефективності від укладання ліцензійних договорів ставлять високі професійні вимоги до керівників підприємств і фірм, підприємців, власників промислової власності, котрі дістали право і можливість укласти прямі ліцензійні договори і продавати ліцензії на зовнішньому та внутрішньому ринках. Сьогодні переважна частина як власників об'єктів промислової власності – потенційних ліцензіарів, так і осіб, зацікавлених у придбанні ліцензій, потерпають від браку специфічних знань і досвіду торгівлі ліцензіями.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18-22. – Ст. 144.
4. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 17. – Ст. 62.
5. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15.12.1993 // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7. – Ст. 32.
6. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» від 15.12.1993 // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7. – Ст. 34.
7. Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15.12.1993 // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7. – Ст. 36.
8. Закон України «Про охорону прав на сорти рослин» від 21.04.1993 // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 21. – Ст. 218.
9. Договір про закони щодо товарних знаків. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua на 01.01.2015.
10. Договір про патентне право. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua на 01.01.2015.
11. Договір про патентну кооперацію. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua на 01.01.2015.
12. Лісабонська угода про охорону назви місця походження товарів та їх міжнародну реєстрацію. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua на 01.01.2015.
13. Міжнародна конвенція з охорони нових сортів рослин. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua на 01.01.2015.
14. Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua на 01.01.2015.

15. Паризька конвенція про охорону промислової власності. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua на 01.01.2015.

16. Договірне право України: Особлива частина: навч. Посіб. / Т.В.Боднар, О.В.Дзера, Н.С.Кузнецова – К. Юрінком Інтер, 2009. – 1200 с.

17. Ліцензійний договір: правова природа, особливості укладення та виконання. / Яковенко Т. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=372>.